

INNSIKT NASJONALDAG

17. mai er alltid en stor folkefest fordi feiringen har tilpasset seg samfunnsutviklingen.

Derfor er dagen en suksess

LIV BERIT TESSEM

Få folk i verden feirer nasjonaldag så entusiastisk som nordmenn. Nå lader vi opp til en superfeiring i 2014, 200-årsdagen for Grunnloven. Den kan gjøre noe med oss og vår selvoppfattelse.

Svenskfødte Gabriella Elgenius, Oxfordforsker med nasjonale ritualer som spesialitet, har satt bildet av barnetoget oppover Karl Johan på 17. mai på omslaget av sin bok *Symbols of Nations and Nationalism: Celebrating Nationhood*, der hun har skrevet om saken.

Knappt noen har maken til nasjonaldag, og det er ikke tilfeldig at vi nordmenn har en nasjonaldagsfeiring helt utenom det normale, mener Elgenius. Hun var av innlederne på et seminar på Eidsvoll i forrige uke, der forskere møtte deltagere foran en 200-årsjubileumsfeiring som symbolsk vil strekke seg fra Kielerfreden 14. januar, da Danmark som tapende part i Napoleonskrigene måtte avstå Norge til Sverige. Videre til Mossekonvensjonen 14. august, da personalunionen med Sverige ble opprettet. Feiringen avsluttes 4. november da Stortinget valgte Karl Johan til konge i personalunionen for de to nabolandene.

Grunnloven ble til i en unik, historisk situasjon, og måten vi har feiret og fortsatt feirer nasjonaldagen med barnetog på, er også spesiell.

Elgenius peker på tre suksessfaktorer:

For det første har vi holdt på en stund. Blant 42 europeiske land var Norge blant de 12 som skaffet seg en dag før 1870 – og vi var først i Norden.

Design – bredt forstått – er også vesentlig, mener hun. Barnetog egner seg veldig mye bedre til å få opp entusiasmen enn militærparader, bunader er bedre enn uniformer. Norge hadde ikke noen krigersk nasjonalistisk adel. 17. mai ble til med dugnad og folkelig hjemmesløyd.

Fornyelse

Elgenius' tredje suksessfaktor for en nasjonaldag er evne til forandring. Mange nasjonaldager, som danskenes 5. juni, ble skapt i en politisk kampsituasjon i 1849 da eneveldet ble opphevet og landet fikk verdens mest moderne grunnlov. Folk mistet interessen da kampen (for demokratiet) var vunnet etter 2. verdenskrig.

I Norge ga okkupasjonen fra 1940 til 1945 17. mai ny kraft, og siden har vår nasjonaldag tilpasset seg samfunnsutviklingen. Pakistanere i bunad er ingen nedtur for nasjonaldagen, det er livskraftig fornyelse, mener hun.

Tidsskiftene

Noen ganger tar vi likevel enda hardere i enn vanlig. 200 år etter at de 112 eidsvolls-

mennene sa og skrev sitt under den 40 dager lange riksforsamlingen har Stortinget blant annet bevilget 400 millioner kroner til å pusse opp bygget der Grunnloven ble skrevet, og betraktelig mindre til å forske på hva som skjedde der. Noe av det har gått til Svein Ivar Angell ved Uni Rokkansenteret i Bergen. Han har forsket på hvordan tidligere jubileer har vært feiret og formet vår egen forståelse av Norge og nordmenn.

● I 1864 var det den unge industrinasjonen som hyller seg selv og Eidsvoll, som hadde fått en mytisk status etter at Henrik Wergeland i 1837 sto bak innsamlingsaksjonen for å kjøpe Carsten Ankers eiendom. 50 år etter Eidsvollsforamlingen hadde Norge utviklet seg fra et bondesamfunn til et industrisamfunn. Da stortingsmennene i 1864 dro for å hedre forfedrene på Eidsvoll, dro de med tog, og i alle landets kirker preket prestene over samme tekst.

● Ved 100-årsjubileet demonstrerte det selvstendige kongeriket hvilken vekst og fremgang som nasjonen hadde oppnådd i løpet av hundreåret. 1,4 millioner mennesker besøkte Jubileumsutstillingen i Kristiania sommeren 1914, et utrolig antall med tanke på at Norge hadde 2,4 millioner innbyggere. Fremtidshåpet var stort, men ble smadret på grunn av 1. verdenskrig.

● Ved det tredje jubileet i 1964 hadde nordmenn flest klart å legge minnet om begge verdenskrigene bak seg. Nå var det de demokratiske verdiene og nasjonen som var viktig, og sosialdemokratene – som på 20-tallet hadde hatt liten sans for Grunnloven – som var dens fanebærer.

● Nå er det helt annet Norge som gjør seg klar til å feire, og ved 200-årsjubileet er det Grunnloven og ikke nasjonen det legges størst vekt på. Entusiasmen knyttet til 17. mai feiringen er bedre enn noensinne. Innvandrere deltar i feiringen med like stor iver som nordmenn flest og representerer noe av det mest inkluderende som skjer i det norske samfunnet.

Den nye spørreundersøkelsen i forbindelse med prosjektet «Grunnloven som nasjonalt symbol» viser at 88 prosent av ikke-vestlige innvandrere feiret 17. mai i fjor, enten i privat eller offentlig sammenheng, eller begge deler. Tilsvarende tall for etniske nordmenn er 89 prosent, mens tallet for nordiske innvandrere er 82 prosent. Bare 77 prosent av disse er enige i påstanden «Det er viktig å feire 17. mai». Kanskje ikke så rart ettersom svenske og danske nasjonaldager ikke har samme oppslutning. Først i de senere år er Svenska flaggans dag, 6. juni, oppgradert til fridag, og danskene må nøye seg med en halvfridag for å diskutere politikk og demokrati i bøkene 5. juni.

Det er en spesiell opplevelse å se og høre barnetoget bevege seg oppover Karl Johan i Oslo 17. mai. FOTO: VEGARD GRØTT/NTB SCANPIX

innsikt@aftenposten.no

Lyst på mer innsikt?

Da er et abonnement på Innsikt, Aftenpostens månedsmagasin, midt i blinken. aftenposteninnsikt.no

Fakta

Nasjonale symboler

- Danmark fikk flagg i 1340, nasjonalsang i 1835 og nasjonaldag i 1849, grunnlovs-dagen 5. juni
- Sverige fikk flagg i 1523, nasjonalsang i 1844, nasjonaldag i 1893, svenska flaggans dag 6. juni
- Norge fikk flagg i 1821 (1905), nasjonalsang i 1864, nasjonaldag i 1827 (1905), grunnlovsdagen 17. mai
- Finland fikk flagg i 1862 (1917), nasjonalsang i 1867, nasjonaldag i 1917, selvstendighetsdagen 6. desember
- Island fikk flagg i 1918 (1945), nasjonalsang i 1944, nasjonaldag i 1911 (1945) 17. juni
- Grønland fikk flagg i 1985, nasjonalsang i 1979, nasjonaldag (Ullortuneq) i 1983, 21. juni
- Samene fikk flagg i 1986, nasjonalsang i 1992 og nasjonaldag 6. februar 1992

(Kilde: Elgenius, G. Politicising Apology and Performing Egalitarianism: the repatriation of cultural (national) heritage and human remains between the 'Nordic' countries)

Fakta

Land som feirer konstitusjonen/grunnlov

- Frankrike (1789, 1880), 14. juli
- Polen (1791), 3. mai
- Norge (første feiring 1827), 17. mai
- Danmark (1849), 5. juni
- Sveits (1891), 1. august
- Sverige (1893), 6. juni
- Tsjekkia (1919), 28. oktober
- Island (1945), 17. juni
- Italia (1946), 2. juni
- Romania (1989), 1. desember
- Tyskland (1990), 3. oktober
- Slovakia (1992) 1. september
- Serbia (2007), 15. februar

Fakta

Land som feirer uavhengighet

- Hellas (1838), 25. mars
- Bulgaria (1878), 3. mars
- Belgia (1890), 21. juli
- Finland (1917), 6. desember
- Estland (1918), 24. februar
- Litauen (1918), 16. februar
- Latvia (1918), 18. november
- Hviterussland (1944), 3. juli
- Slovenia ((1991), 25. juni
- Kroatia (1991), 25. juni
- Ukraina (1991), 24. august
- Albania (1991-1992), 28. november
- Makedonia (1991), 2. august
- Russland (2004), 12. juni
- Montenegro (2006), 27. april
- Kosovo (2008), 17. februar

Les på Lørdag

Hovmester? Klaus Sonstad ler godt av sin egen bommert da han intervjuer hovslager Åsne Heldal Hagen fra Skjåk.

FOTO: CARL MARTIN NORDBY

Ja, vi elsker folk på landet

Lite gir så sikker suksess som TV om livet på bygda. Sist ut er Klaus Sonstad med *Klaus på kanten*.

Toppidrettsutøver uten idrett

20 timers arbeidsdag, 1000 push-ups før legging, og vips: Hans Olav Lahlum er klar med tre nye bøker.

FOTO: STIG B. HANSEN

FOTO: MALIN PALM

Malmö bak scenen

Lørdag braker Eurovision Song Contest løs i Malmö. Men til hverdags sliter byen med et image av opprør, vold og store sosiale problemer.

